

Patron szkoły

Jan Heweliusz (łac. Johannes Hevelius, niem. Johann Hewelcke; ur. 28 stycznia 1611 w Gdańsku, zm. 28 stycznia 1687 w Gdańsku) – astronom i konsultor instrumentów naukowych. Był wynalazcą **peryskopu**, browarnik i radny miasta Gdańska oraz astronom królewski królów Władysława IV i Jana III Sobieskiego, dotowany był także przez króla Francji Ludwika XIV.

W Polsce rok 2011 ustanowiono, na jego cześć, rokiem Jana Heweliusza.

Heweliusz był absolwentem gimnazjum w Gdańsku, gdzie astronomią zainteresował go Piotr Krüger. Studiował potem przez rok prawo w Lejdzie.

W latach 1632-1643 podróżował do Szwajcarii, Londynu i Paryża, gdzie poznał wielu astronomów - wśród nich Pierre'a Gassendi (1592-1655). W roku 1634 wrócił do Gdańska. W 1639 poświęcił część majątku rodzinnego na budowę własnego, największego w owym czasie, obserwatorium astronomicznego. Jan Heweliusz zmarł 28 stycznia 1687, w dniu swoich 76. urodzin.

Mówiono, że jego wzrok był tak dobry, że mógł dostrzec nawet gwiazdy siódmej wielkości. Za przykładem Tycho Brahe, Heweliusz zbudował szereg oktantów, sekstantów i lunet oraz uzyskał dokładność pomiarów pozycji gwiazd do 28" w mierze łukowej używając przyrządów bez powiększenia kąтового. Wyniki jego pomiarów okazały się bardziej precyzyjne niż osiągnięte wcześniej przez Tycho. Z pomocą swojej drugiej żony, Elżbiety, stworzył katalog gwiazd. Część dorobku badawczego Heweliusza uległa zniszczeniu, kiedy 26 września 1679 jego dom i obserwatorium spaliły się, spłonął m.in. prawie cały nakład Machina Coelestis.

Atlas ciał niebieskich powstawał przez wiele lat i został opublikowany pośmiertnie w roku 1690 przez żonę Heweliusza. Atlas ten zawiera m.in. cytaty z atlasu Uług Bega.

Na początku okresu 1670-1679 Heweliusz zaangażował się w gorącą polemikę z Johnem Flamsteedem (1646-1719), a później z Robertem Hookem (1635-1703), którzy uznawali, że tylko użycie teleskopów i mikrometrów pozwala na dokładne określenie pozycji ciał niebieskich. Rozejm został osiągnięty dopiero w roku 1679, kiedy to młody wówczas Edmund Halley (1656-1742) został wysłany przez angielskie Royal Society do Gdańska. Halley potwierdził dokładność pomiarów Heweliusza, a do Anglii przywiózł jeden z jego teleskopów.

Heweliusz był znanym i szanowanym astronomem. W roku 1664 został przyjęty do angielskiego Royal Society, a w 1666 zaoferowano mu kierownictwo w nowo zbudowanym obserwatorium w Paryżu, w którym dyrektorem został jednak Cassini, bo Heweliusz tym stanowiskiem nie był zainteresowany. Heweliusz przeprowadził wiele obserwacji księżycowych, planetarnych i słonecznych. 22 listopada 1644 zaobserwował fazy planety Merkury. Obserwował również tranzyt Merkurego. Wyniki obserwacji Księżyca opublikował w **Selenografia** (1647), a późniejsze są wzmiankowane w Machina Coelestis (1679). Nadał nazwę faculae jasnym regionom wokół plam słonecznych nazywanych współcześnie pochodniami. Obserwował siedem komet, którym poświęcił dzieło **Cometographia** (1668), a także określił granice siedmiu wprowadzonych przez siebie nowych gwiazdozbiorów.

Wyniki jego obserwacji plam słonecznych z lat 1642-1679 mają dzisiaj szczególne znaczenie, jako że obejmują pierwszą część Minimum Maundera aktywności słonecznej, oraz okresu bezpośrednio go poprzedzającego.

W 1678 jego obserwatorium odwiedził król Jan III Sobieski, który wsparł wysiłki astronoma. W 1683 dla uczczenia zwycięstwa wojsk polskich Sobieskiego pod Wiedniem Heweliusz nadał nowo opisanej konstelacji nazwę Tarcza Sobieskiego.

Źródło: [Wikipedia](#)